

БЕКІТІЛДІ

Әлеуметтік даму жөніндегі
проректор Жақауов М.Д.

“24” *Мәулен* 2024

ТЕҢДІК, ӘРТҮРЛІЛІК ЖӘНЕ ИНКЛЮЗИВТІЛІК САЯСАТЫ (ЕДІ)

1. КІРІСПЕ

1.1 Мақсат

Бұл саясаттың мақсаты – Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінде барлық студенттер мен қызметкерлердің этникалық тегіне, дініне, мүгедектігіне, көші-қон мәртебесіне, жынысына немесе басқа да жеке сипаттамаларына қарамастан, тең мүмкіндік берілген және қолдау көрсетілген инклюзивті білім беру ортасын қалыптастыру. Саясат барлық халық топтары, оның ішінде әйелдер, мүгедектігі бар адамдар, иммигранттар және академиялық өмірге қатысу үшін кедергілерге тап болатын басқа да адамдар үшін білім беру және кәсіби мүмкіндіктерге қолжетімділікті жақсартуға бағытталған.

1.2 Саясаттың ауқымы

Саясат университет қызметінің барлық аспектілерін, соның ішінде студенттерді жалдау, жұмысқа орналастыру, кәсіби даму, академиялық өмірге қатысу және ерекше қажеттіліктері бар қызметкерлер мен студенттерге қызмет көрсетуді қамтиды. Ол университеттің барлық мүшелеріне қатысты — студенттерге, оқытушыларға, қызметкерлерге, сондай-ақ келушілер мен жеткізушілерге. Бұл саясат келесі негізгі қорғалған сипаттамаларды қамтиды:

- жасы;
- жынысы;
- мүгедектік;
- нәсілдік;
- діни және басқа сенімдер;
- жыныстық бағыт;
- отбасы жағдайы (неке және азаматтық серіктестік);
- босқындар және баспана іздеушілер;
- инклюзивтілік;
- кемсітушілік;
- жүктілік және аналық құқықтар.

1.3 Анықтамалар

Теңдік — барлық адамдар үшін жеке сипаттамаларға қарамастан бірдей құқықтар мен мүмкіндіктерді қамтамасыз ету.

Әртүрлілік — адамдар арасындағы айырмашылықтарды, оның ішінде мәдени, әлеуметтік және жеке ерекшеліктерді мойындау және құрметтеу.

Инклюзивтілік — барлық адамдарға өз әлеуетін толық ашуға қолдау көрсететін білім беру және кәсіби қызметке қатысу мүмкіндіктерін қамтамасыз ететін орта құру.

Кемсітушілік — жыныс, жас, этникалық тәуелділік, мүгедектік немесе басқа белгілер бойынша университет өміріне қатысу мүмкіндігін шектейтін немесе шығаратын кез келген іс-әрекет.

Жас — адамның өмірінің уақыт кезеңін анықтайтын категория, бұл жас топтарының барлығын, сәбилерден бастап қарт адамдарға дейін қамтиды. Жас бойынша кемсітушіліктен қорғау барлық жас топтары үшін тең қол жеткізу шарттарын жасауға бағытталған.

Жыныс немесе жыныс ауыстыру — адамның өзін сәйкестендіретін жыныс, бұл трансгендерлерді, трансгендерлік және гендерлік бейконформды тұлғаларды қамтиды. Бұл сондай-ақ жыныс ауыстыру процесін жүзеге асыратын тұлғаларды олардың құқықтары мен теңдігіне қолдау көрсетуді қамтиды.

Мүгедектік — адамның күнделікті өмірде әдеттегі әрекеттерді орындау қабілетіне әсер ететін физикалық немесе психикалық шектеулер. Саясат мүгедектігі бар студенттер мен қызметкерлер үшін академиялық, әлеуметтік және кәсіби өмірде тең қатысу мүмкіндіктерін жасауға бағытталуы тиіс.

Нәсіл — адамдар арасындағы физикалық ерекшеліктеріне, мысалы, тері түсі немесе бет пішініне байланысты айырмашылықтарды анықтайтын әлеуметтік тұрғыдан құрылған сипаттама. Нәсілге негізделген құқықтарды қорғау кемсітушілікті жоюға және инклюзивті ортаны құруға бағытталған.

Дін немесе сенімдер — адам ұстанатын сенімдер мен дүниетаным жүйесі, оның ішінде дінге немесе сенімдерге таңдау бостандығы. Университеттің барлық мүшелері дінге сену немесе сенбеу бостандығына ие.

Жыныстық бағыт — адамның басқа адамдарға эмоциялық, романтикалық немесе жыныстық тартымдылығы, олардың жынысына қарамастан. Саясат барлығына олардың жыныстық бағыттарына қарамастан теңдік қамтамасыз етуі және кез келген түрдегі кемсітушілікті жоюы тиіс.

Неке және азаматтық серіктестік — екі адамның арасындағы ресми қатынастарды мойындау, бұл құқықтық және әлеуметтік құқықтар мен міндеттер береді. Саясат некеде тұрған адамдар үшін тең мүмкіндіктерді, соның ішінде әлеуметтік қорғау мәселелерін қамтамасыз етуі керек.

Босқындар және баспана іздеушілер — өз елін қуғын-сүргін, соғыс немесе зорлық-зомбылық салдарынан тастап, қауіпсіз өмір сүруге орын іздеген адамдар. Университет бұл тұлғаларға кемсітушіліксіз білім беру және кәсіби мүмкіндіктерге қол жеткізуін қамтамасыз етуі тиіс.

Жүктілік және аналық құқықтар — баланы көтеру және туу процесі, сондай-ақ осыған байланысты әлеуметтік ана рөлі. Саясат әйелдер мен отбасыларды жүктілік және ана болу кезінде қолдау көрсету арқылы қолдауы керек, соның ішінде оқу мен жұмыстағы икемділік және бала күтімі бойынша шаралар.

1.4 Нормативтік контекст

Саясат Қазақстан Республикасының Конституциясына, Еңбек кодексіне, «Мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы», «Әйелдер мен ерлердің тең құқықтары мен мүмкіндіктері туралы» Заңға, сондай-ақ халықаралық нормалар мен стандарттарға, соның ішінде Мүгедектердің құқықтары туралы конвенцияға және Қазақстан қосылған басқа да халықаралық міндеттемелерге сәйкес әзірленген. Сондай-ақ ол қызметкерлерге, студенттерге және оқу процесінің басқа қатысушыларына әділ және тұрақты жағдай жасауға бағытталған ҚазҰПУ-дың ішкі нормативтік құжаттарына негізделген. Саясат тұрақты дамуға, құқықтарды құрметтеуге және барлығына тең мүмкіндіктерді қамтамасыз етуге, соның ішінде қоршаған ортаны қорғау мен әлеуметтік жауапкершілікке бағытталған.

№	Нормативтік құжат	Сипаттама
1.	Қазақстан Республикасының Конституциясы	Конституция – Қазақстан Республикасының барлық азаматтарының құқықтары мен бостандықтарына кепілдік беретін негізгі заң. Атап айтқанда, ол теңдік пен кемсітушілікке жол бермеу құқығын бекітеді.
2.	Қазақстан Республикасының Еңбек кодексі	Еңбек кодексі қызметкерлердің құқықтарын, оның ішінде жасына, жынысына, нәсіліне, мүгедектігіне және басқа да белгілерге байланысты кемсітушіліктен қорғауды реттейді.
3.	«Қазақстан Республикасындағы мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы» Қазақстан Республикасының Заңы	Заң мүгедектердің құқықтарын реттеп, оларға қоғамда, оның ішінде білім беру саласында тең мүмкіндіктерді қамтамасыз етеді.
4.	«Әйелдер мен ерлердің тең құқықтары мен мүмкіндіктері туралы» Қазақстан Республикасының Заңы	Бұл заң әйелдер мен ерлердің өмірдің әртүрлі салаларында, соның ішінде еңбекте, білімде және басқаларында тең құқықтарын белгілейді.
5.	«Шетел азаматтарының құқықтық жағдайы туралы» Қазақстан Республикасының Заңы	Бұл заң шетел азаматтарының Қазақстан Республикасындағы құқықтары мен бостандықтарын, оның ішінде білім беру қызметтеріне қол жеткізуді реттейді.
6.	Мүгедектердің құқықтары туралы БҰҰ Конвенциясы	Қазақстан мүгедектердің құқықтарына, соның ішінде білім алуға қол жеткізуге кепілдік беретін осы халықаралық конвенцияның қатысушысы болып табылады.
7.	Нәсілдік кемсітушіліктің барлық нысандарын жою туралы халықаралық конвенция	Бұл халықаралық конвенция нәсіліне, түсіне, ұлттық немесе этникалық шығу тегіне байланысты кемсітушілікке қарсы шараларды анықтайды.
8.	Адам құқықтарының декларациясы	БҰҰ қабылдаған Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы нәсіліне, жынысына, жасына, мүгедектігіне немесе басқа да ерекшеліктеріне қарамастан әрбір адамның құқықтары мен бостандықтарына кепілдік береді.

9.	ҚазҰПУ-дың ішкі нормативтік құжаттары	Қызметкерлерге, студенттерге және оқу процесінің басқа қатысушыларына әділ және тең жағдайларды қамтамасыз ететін университеттің ішкі саясаты мен нұсқаулары. Бұл құжаттар университеттің инклюзияға және тең мүмкіндіктерге ұмтылуын қолдайды.
10.	Тұрақты даму саясаты	Тұрақты даму саласындағы стратегиялық мақсаттар мен қағидаттарды, оның ішінде қоршаған ортаны қорғауды, әлеуметтік жауапкершілікті және ұзақ мерзімді экономикалық және экологиялық тұрақтылықты қамтамасыз ету үшін ресурстарды тиімді пайдалануды сипаттайтын құжат.

1.5 Принциптер

Мүмкіндіктер теңдігі : Нәсілі, жынысы, жасы, мүгедектігі және басқа да факторлар сияқты жеке ерекшеліктеріне қарамастан әр адам білім алуға және жұмысқа орналасуда тең мүмкіндіктерге құқығы бар.

Әртүрлілік және инклюзия: Университет қоғамдастықтың барлық мүшелерінің әртүрлі мәдени, әлеуметтік, діни және жеке ерекшеліктерін белсенді түрде қолдайды, әртүрлілік бағаланатын және құрметтелетін кеңістікті жасайды.

Жауапкершілік: Университет қауымдастығының әрбір мүшесі (студенттер, оқытушылар, қызметкерлер) осы саясатты қолдауға және барлығына инклюзивті және қолдау көрсететін ортаны ілгерілетуге жауапты.

Әділдік пен адалдық: Университет өзінің барлық мүшелеріне жеке ерекшеліктеріне қарамастан әділ және адал қарым-қатынас жасауға, әр адам өз әлеуетін дамытуға және қол жеткізуге болатын ортаны құруға ұмтылады.

Транспаренттілік және ашықтық: шешім қабылдау және саясатты іске асыру процесінде барынша ашықтық қамтамасыз етіледі, бұл қоғамдастық қатысушыларының барлығы өздерінің мүдделеріне әсер ететін процестерді түсініп, оларға әсер ете алатындай ақпаратқа ашық қол жетімділікпен қамтамасыз етіледі.

Қолдау және дамыту : Университет жеке және кәсіби өсуге, оқуға және әлеуметтік интеграцияға ықпал ететін ресурстар ұсына отырып, қоғамдастықтың барлық мүшелерін қолдау және дамыту үшін жағдай жасауға ұмтылады.

Ынтымақтастық және серіктестік: Маңызды аспект сыртқы ұйымдармен және университет қауымдастығы ішінде тұрақты даму мен инклюзивті білім беру ортасының игілігі үшін бірлесіп жұмыс істеу үшін серіктестік орнату болып табылады.

Тұрақтылық және ұзақ өмір сүру: Университеттің барлық бастамалары экологиялық, әлеуметтік және экономикалық факторларды ескере отырып, тек ағымдағы сәтте ғана емес, ұзақ мерзімді перспективада да пайда әкелетін тұрақты өзгерістерді жасауға бағытталған.

2. МІНДЕТТЕУ

Абай атындағы ҚазҰПУ қоғамдастықтың әрбір мүшесі, оның ішінде студенттер, оқытушылар және қызметкерлер жынысына, этникалық тегіне, мүгедектігіне, иммиграциялық мәртебесіне немесе басқа да жеке ерекшеліктеріне қарамастан білім алу және мансаптық мүмкіндіктерге тең қол жеткізе алатын тең және инклюзивті академиялық орта құруға ұмтылады. Университет гендерлік жалақыдағы айырмашылықты белсенді түрде жоюға, студенттерді жұмысқа қабылдауда теңдікті қамтамасыз етуге және әйелдерді, мүгедектерді және қосымша көмекті қажет ететін басқа да топтарды қолдау үшін жағдай

жасауға міндеттенеді. Осы саясат аясында ҚазҰПУ инклюзивтілік пен теңдікті қамтамасыз ету, сондай-ақ академиялық және кәсіби салаларда әлеуметтік әділеттілік пен тұрақтылықты нығайтуға бағытталған бастамаларды дамыту бойынша жұмысын жалғастырады.

3. ЖАУАПКЕРШІЛІК МЕН МІНДЕТТЕР

Академиялық қызмет жөніндегі проректор – инклюзивтілік қағидаттарын академиялық салаға енгізуге, соның ішінде білім беру бағдарламаларын және әртүрлі қажеттіліктері бар студенттерге арналған жағдайларды бейімдеуге жауапты.

Цифрландыру жөніндегі проректор – инклюзивтілікті жақсарту үшін цифрлық шешімдерді енгізуді қоса алғанда, барлық студенттер мен қызметкерлер үшін білім беру технологияларының қолжетімділігін қамтамасыз етеді.

Зерттеу қызметі және инновация жөніндегі проректор – инклюзивті зерттеулерді қолдауға және ғылыми салада тең мүмкіндіктерді қамтамасыз етуге бағытталған инновацияларды енгізуге жауапты.

Стратегия және интернационалдандыру жөніндегі проректор – университеттің стратегиялық дамуына, соның ішінде халықаралық ынтымақтастықты дамытуға және инклюзивті көзқараспен халықаралық студенттерді тартуға жетекшілік етеді.

Қаржы және инфрақұрылымды дамыту жөніндегі проректор – студенттер, оқытушылар және қызметкерлер үшін инклюзивті ортаны қолдайтын қаржыландыру мен инфрақұрылымды қамтамасыз етеді.

Әлеуметтік даму жөніндегі проректор – студенттер мен қызметкерлердің, соның ішінде ерекше қажеттіліктері бар топтардың әлеуметтік қолдауы мен теңдігін, университеттің әлеуметтік жауапкершілік саясатын әзірлеуді қадағалайды.

4. БАСҚАРУ

Бақылау және жариялау әдістері

Саясаттың іске асырылу мониторингі университеттегі инклюзия мен теңдік деңгейін бағалау үшін студенттер мен қызметкерлердің тұрақты есептері мен сауалнамасын қамтиды. Сонымен қатар, университет қауымдастығы мүшелері арасында теңдік пен инклюзия мәселелері туралы хабардар ету үшін тұрақты семинарлар мен тренингтер өткізілетін болады. Мониторинг нәтижелері және саясаттың жүзеге асырылу барысы туралы ақпарат университеттің ресми сайтында қол жетімді есептерде жарияланады.

5. ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ

Теңдік және инклюзия саласындағы тәуекелдерді басқару саясатты жүзеге асыру кезінде туындауы мүмкін қауіптерді анықтауға және оларды азайтуға бағытталған. Негізгі шаралар мыналарды қамтиды:

Тәуекелді бағалау – студенттер тобының қатысуының болмауы немесе заңнаманың бұзылуы сияқты қауіптерді жүйелі түрде бағалау.

Салдарларды жеңілдету шаралары – оқыту бағдарламаларын енгізу, инфрақұрылымды бейімдеу және саясатты үнемі жаңартып отыру.

Мониторинг және есеп беру – саясаттың орындалуын тұрақты бақылау және оның әсерін талдау.

6. ҚОРЫТЫНДЫ

Абай атындағы ҚазҰПУ өзінің академиялық ортасында теңдік, әртүрлілік және инклюзивтілік қағидаттарын ұстанады. Тең мүмкіндіктерді қамтамасыз етуге және инклюзивті білім беру ортасын құруға бағытталған саясат университеттің стратегиялық дамуының маңызды бөлігі болып табылады. Осы мақсаттарға жету үшін университет

барлық деңгейде – менеджменттен бастап әрбір қызметкер мен студентке дейін белсенді жұмыс істейді. Қабылданған барлық шаралар, соның ішінде мониторинг, оқыту және есеп беру саясатты тиімді іске асыруға және әрбір адам өсу мен даму үшін тең мүмкіндіктерге ие болатын қолайлы ортаны құруға ықпал етеді.

Бұл саясат теңдік пен инклюзияны қамтамасыз етуге көмектесіп қана қоймайды, сонымен қатар университет қауымдастығының барлық мүшелерінің айырмашылықтарына қарамастан дамуы үшін кеңістік құру арқылы университеттің әлеуметтік жауапкершілігі мен ұзақ мерзімді тұрақтылығын нығайтуға ықпал етеді.